

УДК 613:378.03

Юлія Бойко

**ПЕДАГОГІЧНІ ТА АКСІОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ПОНЯТТЯ
«УСТАНОВКА ДО ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ»
СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ ПЕДАГОГІЧНИХ ВНЗ**

Важливим для окресленої проблеми є визначення сутнісних характеристик установки до здорового способу життя, як до професійної цінності, що і стало метою написання даної статті. У статті проводиться аналіз психолого-педагогічної літератури та досліджень науковців, які вивчали та аналізували сутність наукових понять: «цінність», «ціннісне ставлення», «ціннісні орієнтації» та їх взаємозв'язок з поняттями «установка», «аксіологічна установка», які є ключовими термінами даної статті. Визначається актуальність розробки аксіологічного напрямку у дослідженні здорового способу життя. У висновках, на основі аналітичного огляду змісту наведених визначень, виділені суттєві ознаки досліджуваних понять та окреслені перспективи подальших досліджень.

Ключові слова: здоров'я, спосіб життя, здоровий спосіб життя, цінність, ціннісні установки.

Важной проблемой, которая рассматривается в статье есть определение сущностных характеристик установки на здоровый образ жизни, как профессиональной ценности. В статье проводится анализ психолого-педагогической литературы и исследований ученых, изучавших сущность научных понятий: «ценность», «ценностная установка», «здоровье», «образ жизни», «здоровый образ жизни» с позиции педагогической аксиологии. Определяется актуальность разработки аксиологического направления в исследовании здорового образа жизни. В выводах, на основе аналитического обзора содержания приведенных определений, выделены существенные признаки исследуемых понятий и намечены перспективы дальнейших исследований.

Ключевые слова: здоровье, образ жизни, здоровый образ жизни, ценность, ценностные установки.

The thesis has presented a theoretical synthesis and grounded a new approach to the formation of axiological aims to a healthy lifestyle in the university students. The urgency of the topic has been proved and the state of the problem's development has been analyzed. The paper analyzes the psychological and educational literature and research scientists who have studied and analyzed the nature of scientific concepts «health», «lifestyle», «healthy lifestyle» from the standpoint of teaching of values. Determine the urgency of developing axiological

direction in the study of a healthy lifestyle. In conclusion, based on desk review of the content of the definitions, highlighted the essential features of the studied concepts and outlines the prospects for further research.

Key words: *health, lifestyle, value, axiological aims, a healthy lifestyle, the model of the formation of axiological aims to a healthy lifestyle of the university students, pedagogical conditions, values.*

У сучасній педагогічній теорії та практиці проблема формування здоров'я та здорового способу життя займає одне з пріоритетних місць. Вона потрапляє в два смислових контексти педагогіки: перший – формування здорової особистості, другий – розвиток її індивідуальності, виділених як пріоритети державної політики в галузі освіти. Посилення акцентів на особистісну орієнтованість освіти, спонукають розвиток наукових знань і педагогічної практики до формування здорового способу життя, хоча вони нівелюють в цьому процесі індивідуальність до усереднених форм життєдіяльності, що не сприяє адекватному вирішенню означеної проблеми.

Залучення майбутнього педагога до здорового способу життя - одне з найголовніших завдань реформування й удосконалення системи освіти, і поліпшення підготовки педагогічних кадрів. Вчитель з послабленим станом здоров'я навіть при достатньо високій дидактичній підготовці не може виконувати свій професійний обов'язок на належному рівні. Розробка аксіологічного напрямку у дослідженні здорового способу життя майбутнього вчителя особливо актуальна в умовах кризи культури і суспільства, яка склалася в сучасній Україні.

Здоровий спосіб життя студенту не можна нав'язати ззовні. Він має можливість вибору значущих для себе форм життєдіяльності і типу поведінки. Маючи своє ставлення до цінності «здоровий спосіб життя», кожний студент формує свій взірць дій і мислення.

Важливим для окресленої проблеми представляється визначення сутнісних характеристик установки до здорового способу життя, як до професійної цінності, що і стало метою написання даної статті.

Постає необхідність розкрити сутність та застосування понять «цінність», «ціннісне ставлення», «ціннісні орієнтації» та їх взаємозв'язок з поняттями «установка», «аксіологічна установка», які є ключовими термінами даної статті.

У дослідженнях психологів Л. Божович, В. Водзинської, О. Леонтєва, В. Мясичева, С. Рубінштейна, Д. Узнадзе розглянуто психофізіологічні механізми формування ціннісних орієнтацій через систему установок як ефективного способу дати навколишньому світу оцінку, тобто установка може визначити нашу відповідну реакцію.

Цінність за своєю психологічною сутністю ототожнюють з категоріями «значущість» (Н. Добринін), «установка» (Д. Узнадзе),

«ставлення» (В. Мясищев), «особистісний сенс» (О. Леонт'єв).

Цінність як аксіологічна категорія має багаторівневу структуру. Загальним, об'єднуючим є той факт, що цінності відображають світ людини, її культуру. Цінності можуть існувати як суб'єктивні утворення, що відображаються у свідомості людини. Діалектика даної аксіологічної категорії показує, що в історії розвитку суспільства вищою цінністю стає людина як особистість, як самоціль суспільного розвитку.

Розглядаючи здоровий спосіб життя, як категорію, що належить до людських цінностей, ми наповнюємо його власним змістом, опираючись при цьому на аксіологічний підхід до проблеми формування. Сутність аксіологічного підходу до досліджуваної нами проблеми, полягає в його спрямованості на розумінні значень і на розвитку здатності студентів до осмислення феномена здорового способу життя та наділенню його змістом.

Таким чином, у світлі аксіологічного підходу здоровий спосіб життя – це історично сформована індивідуалізована цінність, що вимагає усвідомленого відношення до себе, як до мети й засобу збереження й зміцнення здоров'я людини, досягнення нею довголіття.

Роль та вплив цінностей та ціннісних орієнтацій на становлення особистості висвітлено у працях Є. Барбіної, І. Беха, А. Богуш, М. Боришевського, В. Бутенка, І. Зязюна, Л. Крицької, Л. Ломако, Л. Савченко, Р. Скульського, В. Струманського, І. Тараненко, Л. Хомич та ін. Проблема формування, розвитку ціннісних орієнтацій в науково-педагогічних дослідженнях розглядаються та аналізуються за різними напрямками: аксіологічним (О. Булінін, В. Гриньова, М. Нікандров, В. Повзун, А. Серий та ін.), діяльнісним (В. Анненков, Т. Брайченко, О. Вершловський, В. Воронцова, Н. Нікітіна, С. Новікова та ін.), особистісним (В. Дзюба, О. Медведенко та ін.), системним (Є. Андрієнко, І. Лушников, М. Ситникова, О. Ярмоленко та ін.).

Цінності людини екстеріорізуються в її ціннісних орієнтаціях, в яких проявляється органічна єдність провідних інтересів особистості і суспільства. Саме така єдність дозволяє людині регулювати направленість її активності.

Проаналізуємо сутність поняття «ціннісна орієнтація на здоровий спосіб життя». Під ціннісною орієнтацією особистості на здоровий спосіб життя О. Ігнат'єв розуміє таку установку особистості, яка визначає, спонукає і направляє її подальшу поведінку і діяльність на збереження і зміцнення свого здоров'я і здоров'я інших людей, надає цій діяльності особистісного смислу [9, с. 10].

Окремі дослідники визначають ціннісні орієнтації через ідеали, спрямування, цілі (Б. Анан'єв, В. Анненков, В. Ольшевським Е. Соколов). Інші вчені визначають ціннісні орієнтації, як систему установок (І. Кон, Д. Узнадзе). «Орієнтації, спрямовані на будь-які соціальні цінності, називаються ціннісними орієнтаціями», – зазначає І. Кон [11, с. 26]. На думку С. Новикової, ціннісні орієнтації виступають як соціальна властивість особистості, яка орієнтує індивіда на досягнення основних цілей

життєдіяльності, на активну участь у процесі засвоєння та відтворення матеріальних і духовних цінностей, в яких задовольняються вищі потреби людини. Нерідко ціннісні орієнтації визначаються як важливий елемент структури особистості, закріплений життєвим досвідом індивіда, всією сукупністю переживань, який дозволяє розрізняти значуще, суттєве для даної людини і незначуще, несуттєве [16, с. 291–292].

Отже, особливо значущим регулятором життєдіяльності й поведінки людини є цінності та ціннісні орієнтації. Вони виконують подвійну функцію: з одного боку, вони є елементами когнітивної структури особистості, з іншого боку – елементами її мотиваційно-потребової сфери, що спричинено двоїстим характером системи цінностей, які зумовлюються одночасно індивідуальним і соціальним досвідом.

Так, Л. Божович, Б. Донов, М. Дьомін розглядають ціннісні орієнтації, як систему установок особистості, що забезпечують її діяльність і включають оцінку значущості предметів або явищ. У дослідженнях А. Здравомислова, В. Ядова дається визначення поняття ціннісних орієнтації, як системи установок, становлення яких зумовлюється життєвим досвідом особи, в яку включено рівні саморегуляції соціальної поведінки особистості, що є етапами усвідомлення особистістю системи цінностей, яка існує в суспільстві [8, с. 63].

В. Дряпіка в своїй роботі зазначає, що ціннісна орієнтація спирається на певну систему установок, що є зв'язуючою ланкою між потребами особи та її мотивами. Вона стає перехідною властивістю цілісного суб'єкта, тому що потреба може втілюватись у різних мотивах. Якщо ж установка виступає як готовність до певних дій у відповідності до бажаних моделей про довершеність, то така установка набуває форми ідеалу [6].

Ціннісна орієнтація є сукупністю прийнятих і усвідомлених особистістю цінностей, які виступають як соціально-психологічні утворення, що відображають в собі цілі, мотиви, ідеали, установки та інші світоглядні характеристики особистості. Відповідно до цього ціннісні орієнтації особистості розглядаються як елементи його соціально-психологічної структури, що представляють собою систему цінностей, які відображають її життєві і навчальні цілі, які є для неї найбільш важливим і особистісним змістом.

Відповідно до цього ціннісна орієнтація майбутнього вчителя на здоровий спосіб життя розглядається як особистісне утворення, яке включає стійкі уявлення про здоровий спосіб життя як цінності, а також передбачає їх оцінку з позиції особистісної значущості, прояв дбайливого ставлення до свого здоров'я та здоров'я оточуючих, здійснення лінії поведінки, що ґрунтується на пріоритеті здоров'я.

Ціннісні орієнтації виражають внутрішній світ особистості, виконуючи організуючу, спрямовуючу, регулюючу поведінку. Вони прописують особистості певні норми, правила, принципи поведінки, що відповідають тому соціальному оточенню, в якому протікає

життєдіяльність. Ціннісні орієнтації визначають сприйняття особистістю соціальної ситуації і вибір дій, вони пов'язані з установками особистості, адже й ті й інші виникають на основі потреб і конкретних ситуацій; взаємовідносини між особистістю і суспільством регулюються за допомогою як установок, так і ціннісних орієнтацій, установки виступають у якості конкретної форми існування й прояву ціннісних орієнтацій.

Однак між ними існують і відмінності: якщо установка конкретно-предметна, спрямована на визначений об'єкт, то система ціннісних орієнтацій виявляє загальне ставлення особистості до всього кола об'єктів, з якими вона стикається в процесі життя; якщо ціннісні орієнтації сформувались у процесі взаємодії з тими чи іншими сторонами дійсності, із системою знань, інформації, норм і спрямовані на вироблення поведінки, то установки – це лише більш стійка, відносно вужча частина системи ціннісних переваг, спрямована на об'єкт у визначеній ситуації, а орієнтація – загальне спрямування суб'єкта на види соціальних цінностей. Отже, ціннісні орієнтації особистості – особистісні вибори ідеалів, особистісна спрямованість на світ цінностей, побудова їхньої індивідуальної ієрархії, включення їх у цілі і мотиви життєдіяльності. Ціннісні установки особистості – це цілеспрямований вплив соціуму на формування освітньої орієнтації особистості.

Теоретичний аналіз наукової літератури свідчить про те, що цінності й ціннісні орієнтації, впливаючи на ситуативні мотиви особистості, її свідомість та підсвідомість, є базисом для формування життєвої позиції. Ціннісні орієнтації здатні визначати спрямованість діяльності, інтелекту, що зумовлює важливість формування стійких ціннісних орієнтацій для професійного становлення майбутніх педагогів [1, с. 10].

Однак для учителя як професіонала, ціннісні орієнтації, належні йому, повинні характеризуватися професійною направленістю. І в плані професійного становлення і росту майбутнього спеціаліста назріває необхідність формування у нього професійно-ціннісних орієнтацій.

Як і категорія «цінності», поняття «ціннісні орієнтації» також не має єдиного визначення. Звернемо увагу на те, що розробка концепту «ціннісні орієнтації» пов'язана з діяльнісним аспектом цінностей. Так, в «Українському педагогічному словнику» С. Гончаренка, ціннісні орієнтації трактуються як «вибіркова, відносно стійка система спрямованості інтересів і потреб особистості, зорієнтована на певний аспект соціальних цінностей. Ціннісні орієнтації форсуються в процесі соціального розвитку індивіда, його участі в трудовому житті. Виховання людини можна розглядати як керування становленням або зміною ціннісних орієнтацій» [5, с. 357].

Відповідно ціннісні орієнтації педагога визначаємо як систему стійких відношень особистості до педагогічної праці, що формуються на основі усвідомлених педагогічних цінностей і втілюються в професійній діяльності, визначаючи її змістове наповнення і шляхи досягнення професійних цілей.

В результаті теоретичного дослідження проблеми Л. Києлев'яйнен вдалося сформулювати визначення ціннісного ставлення до здорового способу життя, яке передбачає усвідомлення людиною здоров'я як цінності життя, осмислення власних дій, внутрішніх станів, почуттів і вироблення на цій основі здоров'язберігаючих переконань, установок, способів поведінки, орієнтованих на активну фізкультурно-оздоровчу діяльність [10, с. 14].

Ціннісне ставлення студента до здорового способу життя представляє єдність об'єктивного і суб'єктивного змісту. Об'єктивний стан особистості студента і майбутнього педагога є основою його продуманої вибіркової спрямованості на цінності здорового способу життя, в якій виявляються усвідомленість, емоційність і інтелектуально-вольова активність особистості, стимулюючі соціальну та професійно-педагогічну активність. Суб'єктивний компонент в формуванні ціннісного ставлення О. Плаксина вбачає в трансформації структурних складових здорового способу життя, переході суспільно значущих цінностей в особистісні, реалізацію їх в діяльності студента. Ставши особистісно значущими, цінності виступають в якості внутрішніх регуляторів діяльності студента [14].

Ціннісне ставлення до здоров'я є складним психічним новоутворенням особистості, що характеризується сформованістю знань і уявлень про здоров'я як про цінність, позитивною валеологічною активністю, усвідомленим ставленням до здоров'я, термінальним характером цінності здоров'я, сформованістю умінь і навичок збереження та зміцнення здоров'я.

Опираючись на основні положення філософської теорії цінності, ми пропонуємо вважати здоровий спосіб життя однією з людських цінностей на таких підставах: по-перше, здоровий спосіб життя є орієнтиром, ідеалом, до якого має прагнути людина, що бажає зберегти й зміцнити своє здоров'я; по-друге, він служить засобом формування, зміцнення й збереження здоров'я; по-третє, здоровий спосіб життя – це мета, здійснення якої дозволяє людині відмовитися від шкідливих звичок, підвищити соціальну активність і соціальний статус, реалізувати потреби в самоактуалізації, досягти високої працездатності й раціональної організації всієї життєдіяльності; по-четверте, здоровий спосіб життя наділений змістом, завдяки чому наповнюється змістом і життя людини, що максимально наближається до реалізації його принципів.

Докладно розглянувши категорії цінності, ціннісних орієнтацій та ціннісного ставлення, що склалися в науці на основі філософської теорії цінності й психологічної концепції суб'єктивного відношення, ми звертаємося до поняття аксіологічних установок.

На думку вчених, важливість установки для людини визначається трьома чинниками. Один із них – власні інтереси: чим вище зацікавленість людини, тим важливіше установка. Другий – соціальна ідентифікація: чим сильніше група, до якої належить людина, дотримується даної установки, тим вона важливіше. Третій – важливість установки визначається ціннісною

релевантністю: чим тісніше установка пов'язана з особистісними цінностями людини, тим вища її важливість.

Отже, взаємозв'язок установки з основними соціальними й індивідуальними потребами і цінностями підвищує її важливість.

Термін «установка» введено до наукового обігу в соціології завдяки спільній праці американських соціологів У. Томаса і Ф. Знанецького. Загальнопсихологічна теорія установки на основі чисельних експериментальних досліджень розроблена Д. Узнадзе.

Д. Узнадзе розглядав установку як особливий стан єдності внутрішнього (потреба суб'єкта) і зовнішнього (ситуації задоволення (потреби)). Установка вважається основою активізації, а поведінка – реалізацією лежить в її основі [17].

В. Мясіщев в якості внутрішнього поведінкового регулятора розглядав ставлення людини, як стан, що передує її вчинкам не тільки в природних, а й в соціальних ситуаціях. Це свого роду ціннісні установки [12].

Сутність ціннісної установки можна інтерпретувати з позиції теорії функціональних систем П. Анохіна. Функціональні системи виступають, як складні одиниці інтегративної діяльності організму. Динамічно і системно організована активність різних елементів, забезпечує досягнення необхідного результату. Ціннісну установку можна назвати динамічною функціональною системою, що регулює поведінку особистості по відношенню до об'єкта. Регулююча функція ціннісної установки – це її зв'язок з «власним» для даної установки об'єктом (явища, інтереси, процеси, захоплення) [3].

Аналіз змістовних характеристик ґрунтується на уявленні про ієрархічність рівневої природі установки (А. Асмолов). Відповідно до цієї концепції, в залежності від співвідношення різних форм установок з об'єктивними факторами та структурними моментами діяльності слід виділяти різні рівні установки: смислова яка виявляється в діяльності ставленні особистості до об'єктів, що мають для неї особистісний сенс; цільова як стабілізатор дії, викликаного конкретною метою; операційна як готовність до здійснення дій, заснованих на минулому досвіді та поведінці в подібних ситуаціях. Установка – це готовність людини до певної дії або до певного сприйняття навколишньої дійсності. Установка формується на основі мотивації під безпосередньою корекцією системи цінностей, тому одні й ті ж мотиви у різних людей можуть дати початок різним установкам, залежних від системи цінностей індивідуума.

Ставлення до здоров'я іноді позначають терміном «валеоустановка». Однак, якщо поняття «установка» застосовувати в тому вихідному сенсі, який воно набуло в класичних експериментах Д. Узнадзе, то мова йде про «цілісний стан суб'єкта», який не є свідомим, але представляє «своєрідну тенденцію до певних змістів свідомості» [18]. Тут має місце не просто певний зміст психічного життя, а «момент його динамічної визначеності», тобто спрямованості на певну активність. Відповідно, валеоустановка

визначає особистість в її спрямованості на підтримку здоров'я і подолання хвороби; вона характеризується готовністю до певного способу сприйняття, ставлення і реагування в ситуаціях, які зачіпають здоров'я суб'єкта.

Як вказує В. Мясіщев, установка (динамічний стереотип) повністю визначається минулим досвідом. «Свідоме ставлення, виростаючи з минулого орієнтується на перспективи майбутнього. Тому ні зі стереотипом, ні з установкою його ототожнювати не можна» [13, с. 32].

В. Буторін розводить поняття «установка» і «ставлення», так як під установкою він розумів готовність до дії, а ставлення як вибірковість, тяжіння або відштовхування [4, с. 83].

Аналіз наукових праць вищезазначених авторів дав можливість сформулювати поняття «установка», під якою розуміємо цілісний динамічний стан суб'єкта у вигляді схильності до сприйняття майбутніх подій, яке обумовлюється двома факторами: потребою суб'єкта і відповідною об'єктивною ситуацією».

Виступаючи як готовність до дії, установка забезпечує стійкий цілеспрямований характер перебігу відповідної діяльності, служить основою доцільної виборчої активності людини.

Традиція вивчення ціннісної установки склалася також й у західній соціальній психології й соціології, де для її позначення використався термін «аттитюд» [7, с. 54].

Уперше це поняття було уведено в соціально-психологічну термінологію американськими вченими У. Томасом і Ф. Знанецким у 1918 році, які визначили аттитюд як «психологічне переживання індивідом цінності, значення, змісту соціального об'єкта» або як «стан свідомості індивіда щодо деякої соціальної цінності» [15].

Основні ознаки установки або аттитюда: соціальний характер об'єктів, з якими пов'язані ставлення та поведінка людини, усвідомленість і емоційний компонент цих відносин, регулятивна роль ціннісної установки. Соціальні об'єкти розуміються, в даному випадку, в самому широкому сенсі: інститути суспільства, держави, явища, події, процеси, норми особистості [20].

Згідно Адлеру, стиль життя особистості найбільш чітко проявляється в її установках і поведінці, направлених на вирішення трьох основних життєвих завдань: робота, дружба і любов. Спираючись на оцінку ступеня вираженості соціального інтересу і ступеня активності по відношенню до цих трьох задач, Адлер розрізняв чотири основні типи установок, супутніх стилю життя: керуючий, який одержує, унікаючий і соціально-корисний типи [19].

У наступні роки вживали численні спроби подальшого опису властивостей і структури ціннісної установки. Зокрема, М. Рокіч висловлював ідею одночасного існування двох аттитюдів: на об'єкт і на ситуацію, які можуть «включатися» поперемінно.

Таким чином, існують два взаємопов'язаних види суб'єктивного

ставлення до здоров'я: усвідомлене (свідоме) і неусвідомлене (установка).

З точки зору значущості для суспільства і особистості окремі ціннісні установки займають нерівноправне становище, утворюють ієрархію. Цей факт відбитий в диспозиційній концепції регуляції поведінки особистості В. Ядова, який запропонував об'єднати різні регулятори, які діють у різних соціальних сферах. Ієрархія диспозицій, тобто психологічних станів готовності до певних поведінкових дій, в свою чергу визначається ієрархією потреб і ієрархією ситуацій, в яких ці потреби реалізуються, ступенем включеності в систему соціальних відносин. В. Отрут виділяє чотири рівні диспозицій. Перший рівень диспозицій складають елементарні фіксовані установки. Вони формуються на основі елементарних потреб в самих найпростіших «предметних» ситуаціях. Другий рівень – визначає складнішу диспозицію, при якій соціально фіксовані установки формуються в малих групах на основі потреби в спілкуванні і висловлюють певне відношення особистості до соціальних об'єктів на цьому рівні. Третій рівень визначається такими диспозиціями, в яких фіксується загальна спрямованість інтересів особистості (базові соціальні установки), стосовно конкретної сфери соціальної активності (робота, область інтересів, дозвілля). Четвертий рівень диспозицій утворюється системою ціннісних орієнтацій особистості, виражає її ставлення до цілей життєдіяльності, до засобів досягнення цих цілей, що визначаються загальними соціальними, економічними, політичними, ідеологічними умовами існування суспільства.

Для кожного індивіда існує суб'єктивне підпорядкування ціннісних установок, яке не завжди збігається з суспільно прийнятою ієрархією. Зустріч потреби і ситуації (умови) формують установку або диспозицію. Набір диспозицій утворюють ієрархію [2, с. 297–295].

Визначення рівнів регуляції соціального поведіння особистості здійснюється на підставі схеми Д. Узнадзе, де установка виникає при наявності певної потреби з одного боку, і ситуації задоволення цієї потреби – з іншого [2, с. 295].

Описуючи ціннісні установки, ми використовували одну з трьох характеристик, які варто вивчити як абетку установок: афект (почуття), поведінка (намір) і пізнання (думки).

На силу зв'язку «установка – поведінка» впливають численні чинники. Це й аспекти ситуації, наприклад, функціонування соціальних норм і тиск часу; аспекти самих установок, наприклад, їхня сила, важливість і доступність; особистісні аспекти, наприклад, самоконтроль.

Сильні установки не тільки впливають на поведінку, вони також більш стійкі до змін, більш стабільні в часі і впливають на різні аспекти соціального пізнання. При цьому, чим важливішою є та чи інша установка, тим більше людина використовує її для обробки інформації, прийняття рішень і в процесі здійснення певних дій.

Для того, щоб вести здоровий спосіб життя необхідно створити

установку на здоровий спосіб життя та знати механізми формування аксіологічних установок студентів.

Отже, аналіз праць науковців, дозволив обґрунтувати термін «аксіологічна установка на здоровий спосіб життя», під якою розуміємо сукупність компонентів, що відображають спосіб життя особистості відповідно до її знань, інтересів, мотивів, потреб, прагнень в забезпеченні позитивної валеологічної активності, усвідомленого ставлення до здоров'я, сформованістю умінь і навичок збереження і зміцнення здоров'я, що сприяють тривалим позитивним змінам поведінки.

Осмислення двох родинних понять – суб'єктивного ставлення й ціннісної установки, дозволяє зробити висновок про те, що дані категорії дійсно є спорідненими на таких підставах: по-перше, в основі обох лежать потреби; по-друге, обидва виступають спонукальною силою, що направляє й організовує активність людини. Однак, ці поняття невірно було б розглядати як ідентичні, тому що вони мають ряд відмінностей:

по-перше, на психологічному підґрунті ведучим є емоційно-вольовий компонент, а в структурі аксіологічної установки найбільш вагома роль когнітивного й поведінкового компонентів;

по-друге, аксіологічні установки запозичуються й некритично засвоюються під впливом інших людей, засобів масової комунікації, культури, тоді як психологічне ставлення формується як вагоме, особисто пережите, глибоко емоційне явище, що виникає з індивідуальних станів людини; по-третє, аксіологічні установки формуються тільки стосовно до соціально значимих об'єктів, сфера ж дій особистості на основі відносин практично безмежна.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Акусок А. М. Теоретичні засади формування змісту загально педагогічної підготовки майбутнього вчителя: Автореф. дис. канд. пед.наук: спец. 13.00.01 «Загальна педагогіка та історія педагогіки» / А. М. Акусок – К. – 2009. – 24 с.
2. Андреева Г. Н. Социальная психология. Учебник для высших учебных заведений. – М.: Аспект Пресс, 2000. – 376 с.
3. Анохин Л. В., Климко Г. Я., Чернов В. И. Образ жизни и здоровье. Воронеж, 1984. – 32 С.
4. Буторин В. В. Формирование мотивационно-ценностного отношения к здоровому стилю жизни у студентов педвуза Специальность 13.00.08 – теория и методика профессионального образования Диссертация на соискание учёной степени кандидата педагогических наук Москва 2008. – 209 с.
5. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник. – К.: «Либідь», 1997. – 376 с.

6. Дряпіка В. І. Орієнтації студентської молоді на цінності музичної культури (соціально-педагогічний аспект): дисс. На здобуття вч. Ступ. Канд. пед. наук: 13.00.04/ Дряпіка В. І. – Київ, 1996.– 215 с.)
7. Дэвис Дж. Соціальна установка // Американська соціологія. Перспективи. Проблеми. Методи. Пер. с англ. – М., 1972. – С. 54.
8. Здравомислов А. Г. Потребности. Интересы. Ценности. – М.1986. С. 198.
9. Игнатъев Алексей Михайлович Формирование ценностной ориентации на здоровый образ жизни у учащихся кадетской школы на основе спортивно-оздоровительного туризма: Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата педагогических наук 13.00.01 – общая педагогика, история педагогики и образования Чебоксары – 2012. – 23 с.
10. Киэлевяйнен Лариса Михайловна Формирование у студентов ценностно-смыслового отношения к здоровому образу жизни в образовательном процессе педагогического вуза Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата педагогических наук 13.00.01 – Общая педагогика, история педагогики и образования Тверь 2012 – 26 с.
11. Кон И. С. Как построить своё «Я». – М.: Просвещение, 1991. – 115 с.
12. Мясищев В. Н. Психология отношений. Москва-Воронеж, 1998. – 368с.
13. Мясищев В. Н. Психологические отношения: избранные психологические труды / Под ред. А. А. Бодалева. – М.: Изд-во института практич. психологии; Воронеж: НПО «Модэк», 1995. – 356 с.
14. Плаксина Ольга Александровна Формирование ценностного отношения к здоровому образу жизни у студентов педагогических специальностей университета автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата педагогических наук 13.00.01 – общая педагогика, история педагогики и образования Рязань – 2008. – 22 с.
15. Справочное пособие по истории немарксистской западной социологии. – М., 1988. – 187 с.
16. Тугаринов В. П. О ценностях жизни и культуры. – Л.: ЛГУ, 1960. – 150 с.
17. Узнадзе Д. Н. Экспериментальные основы психологии установки. Тбилиси: Изд-во АН Грузинской ССР, 1961.
18. Узнадзе Д. Н. Психология установки. – СПб.: Питер, 2001.– 416 с.
19. Allport G. W. Attitudes. In C. Murchison (ed.) // Handbook of social Psychology. – Worcester: Clark university Press, 1935. – P. 798–844.
20. Kirkcalde B., Furnham A., Thephard D. Attitudes towards health and illness among exercisers and non-exercisers. //Stress Medicine, 1994. – V.10. – P.21.